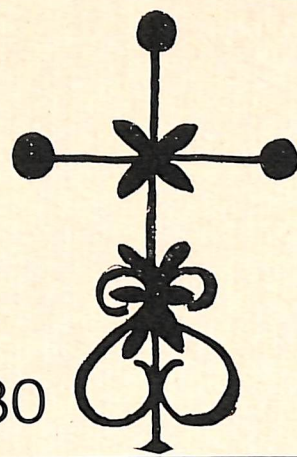

TARVAS

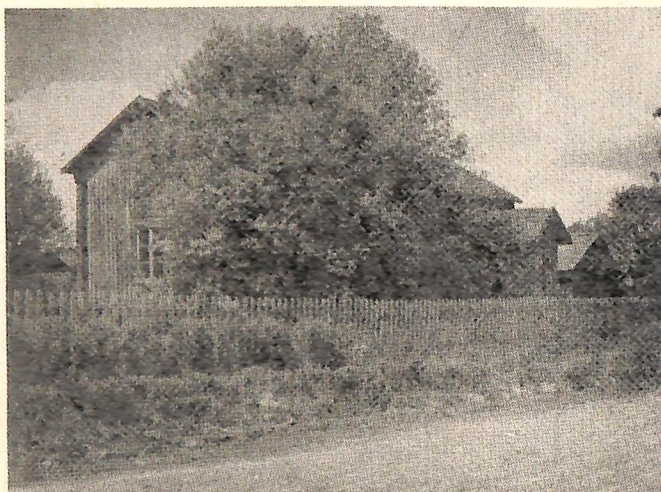
KOTISEUTULEHTI

N° 2, 1980

Toimittanut Kalervo Mäkinen Julkaisijat Tarvasjoen Osuuspankki, Tarvasjoen Säästöpankki, Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Haavisto-kotiseutumökki

Tuttu mökki Kyröntien varressa. Käsityöläisen asuinympäristö 150 vuoden takaa.

Turun palo 4 pv. syyskuuta 1827 oli hirveä onnettomuus. Kaupungissa 1 100 asukasta menettivät kotinsa ja melkein kaiken omaisuutensa. Tuli tuhosi myös osan menneiden sukupolvien työstä hävittäessään korvaamattomia kulttuuriaarteita. Uljaasta tuomiokirkosta oli vain pelkkä ulkokuori jäljellä, sillä kaikkialla riehuva tuli oli löytänyt tiensä sinnekin. Saman kohtalon oli kokenut myös yliopisto ja sen kirjasto, jonka mukana maamme varhaisempia vaiheita käsittelevä, vielä tutkimaton aineisto, oli iäksi menetetty.

Suunnattomista menetyksistään maantumatta turkulaiset ryhtyivät heti suunnittelemaan kaupunkinsa jälleenrakentamista. Vastassa oli pian talvi ja suoja oli nopeasti saava. Kaupungille laadittiin uusi avarampi asemakaava. Rakennustarpeista oli kova puute, samoin rakentajista. Monet hakivat turvaa ensimmäisenä talvena ympäröivästä maaseudusta sukulaisten tai tuttavien luota.

Eräs kotinsa menettäneistä oli vangnmakaren eli vaunuseppä Mickel Bonnett perheineen. Tämä Korppoossa syntynyt, erittäin taitava käsityöläinen oli tuolloin 46 vuotias. Perheeseen kuului lisäksi Nousiaisissa syntynyt Maria vaimo ja kolme lasta 12 v. Carl, 6 v. Noa sekä kolme vuotias Maria tytär. Heillä lienee olleet erittäin hyvät ystävyys- ja asiakassuhteet Tarvasjoelle päin, koska pakomatka Turusta suuntautui tänne ja jo syyskuussa heidät on merkitty kirkonkirjoihin Kirkonkylän Isontalon väen perään.

Wanha-Isotalon, kuten taloa tuolloin nimitettiin, runsaan puolen manttaalin rusthällia isännöi 1795 synt. Matti Heikinpoika, jonka vaimo Liisa Kallentytär oli tullut taloon Karinaisten Suutarlan Siikarlasta 1820. Heidän maalleen Karinaisiin menevän tien varteen vaunuseppä Bonnett rakensi kesällä 1828 mökin, jonka me tunnemme kotiseutumuseona. Rakennustarpeista oli varmaan pulaa, koska suuri metsäpalo oli polttanut vuosisadan vaihteessa Tarvasjoen pohjoispuoliset metsät Liedosta Karinaisiin asti. Niinpä Matti Heikinpoikakin oli tuonut 1823 rakentamansa navetan hirret vaimonsa kotitalon mestä.

Omassa mökissään Bonnett rakensi ahkeraan kärryjä ja rekiä. Vielä tänä päivänä löytyy paikkakunnan talojen varastoista hänen taitavasti tekemiään ajopelejä. Perhekin lisääntyi 1828 syntyneellä Josef pojalla ja 1832 syntyneellä Clara tyttärellä. Vanhin Carl-poika muutti jo 1832 Turkuun ja valmistui isänsä ammattiin. Samoin lähtivät ko-

dista maailmalle muutkin lapset kunnes vain nuorin tytär oli kotona. Viimein vuonna 1848 koko vaunuseppä perhe muutti takaisin Turkuun, perheen pään ollessa jo lähes 70-vuotias.

Heidän jälkeensä taloon muutti satulaseppä Matti Holmsten Karinaisista Kiikassa syntyneen Anna vaimonsa kanssa. He viipyivät talossa vain vähän kolmatta vuotta. Tuona aikana perhe lisääntyi Hermannilla ja Oskarilla.

Lindfeltin sisarukset.

Elettiin alkavan kansallisen heräämisen aikaa. Lönnrot oli koonnut Kalevalan ja Runeberg kirjoittanut Maamme-laulun. Snellmanin vaikutus suurena kansallisena herättäjänä alkoi tuntua. Samaan aikaan kansaamme siunattiin myös hengellisellä heräämisellä. Herännäisyyden pääsuunnasta haaraantui 1840-luvulla ns. evankelisuus, jonka johdossa oli pappismies F. G. Hedberg. Tämän maamme seurakunnissa laajimmalle levinneen herätysliikkeen syntyäikoihin kuului Hedbergin lähimpään ystäväpiiriin past. Karl Henrik Lindfelt. Hänen muistiinpanojaan tuolta ajalta pidetään kirkkohistoriallisesti arvokkaina. Past. Lindfelt tuli Euran saarnahuonekunnan saarnaajaksi 1846. Hänen heikko terveytensä alkoi täällä pian horjua ja niinpä hän kuoli 1850 vain 32 vuotiaana. Perhettä oli seurannut suru koko pappilassa asumisen ajan, sillä perheen neljästä lapsesta täällä syntyneet pojat Paul ja Carl olivat kuolleet pieninä. Armovuoden jälkeen pastorin leski Johanna Lindfelt muutti kahden tyttärensä Johanna Pauliina s. 1841 ja Maria Loviisan s. 1843 kanssa Haaviston mökkiin. Johanna Lindfelt oli Vampulan kappalaisen Liliuksen tytär. Hänen kaksi vuotta nuorempi sisarensa Eva muutti asumaan myös loppuiäkseen Tarvasjoelle. Elämä oli puutteellista pienellä lesken eläkkeellä. Vähäisiä lisätuloja toivat Marian ompelutaito ja Pauliinan

hiuksista muotoilemat vitjat, rintakorut ja muut koriste-esineet, joita vieläkin löytää paikkakunnalta.

Leskirouva ja hänen Eva sisarensa kuolivat kahden päivän välein ja haudattiin yhteen hautaan vähän ennen joulua 1891, ja nyt naimattomiksi jääneet tyttäret jäivät ilman eläkkeenkin turvaa. Pitäjäläisten taloudellinen tuki oli varmaan tarpeen. Vanhimmat ihmiset muistavat heitä vielä ja kertovat toisen olleen lihavan ja toisen erittäin laiha. Pauliina kuoli 1909 ja Maria kaksi vuotta myöhemmin.

Lindfeltin sisarusten kuoleman jälkeen Isontalon vuokrasivat Haaviston 1912 Matti ja Henriikka Yli-Knaapille kuudesta miestyö- ja neljästä naistyöpäivästä. Matti ja Henriikka olivat myyneet talonsa Kallelan Yli-Knaapin ja muuttivat viettämään vanhuuden päiviään lähemmäksi kirkkoa. Matti kuoli 3. 7. 1932 ja Henriikka elettyään leskenä 10 vuotta kauvemmin 10. 7. 1942. Nyt Isontalon ottivat Haaviston omaan

käyttöön, jolloin siinä asui lähinnä Isontalon työväkeä. Rakennukset olivat pysyneet pienin korjauksin hyväkuntoisina, joskin lähes alkuperäisessä muodossaan.

Sodan jälkeen heräsi Tarvasjoella voimakas kotiseutuharrastus. Kuntaan valittiin kotiseututoimikunta, jonka voimahahmoja olivat ennen-kaikkea kirkkoherra Oiva Luoto ja kunnallisneuvos Arvi Kotamäki. Paikallishistoriahanke sai alkunsa ja ajatus kotiseutumuseosta virisi. Museoksi oltiin jo ostamassa 1954 Kallelan Ali-Knaapin umpipiha-rakennuksia, mutta hanke kariutui rahoitusvaikeuksiin. Näin tämä arvokas rakennusryhmä pääsi tuhoutumaan.

Vuotta myöhemmin toimikunta esitti kunnalle Haaviston ostamista kotiseututaloksi. Niinpä kunnanvaltuusto päättikin 15. 7. 1955 ostaa Haaviston rakennukset 2 000 m² tontilla 250 000 mk kauppahinnalla museoksi. Sen katsottiin hyvin edustavan jo häviämässä olevaa mäkitupalaiden ja käsityöläisten asuinympäristöä viime vuosisadalta.

Alkuaikoina museoon lahjoitettiin jonkin verran vanhoja esineitä, jotka on luetteloitu. Jatkossa museon toimivuuden epävarmuus ja toisaalta innostus omiin tilamuseoihin tyrehtytti esinelahjoitukset. Rakennukset lisääntyivät 1960-luvulla, kun alueelle siirrettiin Liedonperästä Uudentuvan savusauna. Samoin aikoihin lahjoitti Juho Heikkilä Killalasta museolle riihen, jota ei kuitenkaan ole museoalueelle siirretty.

Haaviston mökki ei ole koskaan saavuttanut museotasoa, jota siltä alunperin toivottiin. Määrärahojen niukkuus ja kotiseutuharrastuksen jääminen ainoastaan kotiseututoimikunnan harteille, ovat suurin syy museorakennusten suureen rappeutumiseen. Lainamakasiinin jäätyä museoksi on esineistö siirretty sinne turvaan. Lopullista rappiota estämään on Haaviston rakennuksia alettu viime kesänä kattaa uudelleen.

Mikä on Haaviston tulevaisuus? Toimivana rakennusryhmä-museona, jossa kesäajan olisi viikonvaihteessa toimintaa Halikon Trömpäin kieverin tapaan, sillä varmaan olisi kunnostettuna ollut menestystä. Nyt tässä voidaan onnistua vain, jos pitäjässä herää voimakas kotiseutuharrastus yhdistyksen muodossa ja kunnalla on antaa tarkoitukseen varoja. Muussa tapauksessa Haavisto vain rumentaa maisemaa ja on häpeä pitäjälle. Silloin olisi parempi etsiä alueelle muuta käyttöä ja tyytyä vain, joka pitäjältä tuttuun ja tavanomaisen ilmeettömään lainamakasiinimuseoon.

Kalervo Mäkinen

Kaikki vuodet ovat ympäristövuosia

Kulmassa oleva vuosi 1980 on nimetty ympäristönsuojeluvuodeksi. Tämän vuoksi seuraavassa käsitellään eräitä termejä, jotka liittyvät ympäristökäsitteisiin.

Ympäristönhoito — suojelu

Nykyisin käytetään runsaasti sanoja luonnonsuojelu, ympäristönsuojelu, maisemanhoito, miljöonsuojelu jne. Koska kaikkien suojelu- ja hoitotoimenpiteiden yhteinen päämääränä tulee olla ihmisen koko elinympäristön viihtyvyyden säilyttäminen tai sen parantaminen, olisi kaikille näille toiminnoille sopivin yleisilmaisu **ympäristönhoito**.

Elinympäristön viihtyvyys käsitellään tässä hyvin laajasti. Ihmisen viihtyvyyteen kuuluu mm. turvattu toimeentulo (ilman nälkäuhkaa), turvallinen työ- ja asuinympäristö sekä mahdollisuus virkistytymiseen ja uusien virikkeiden saamiseen. Jotta mainitut tavoitteet toteutuisivat, tulisi myös ympäröivän luonnon olla ekologisessa tasapainossa. Tämä merkitsee lisäksi, että ihminen kaikkine toimintoineen ja rakennelmineen sopeutuu luontoon mahdollisimman vähän häiriötä tuottavasti. Ihmisen viihtyvyys on riippuvainen luonnon "viihtyvyydestä".

Oheinen kaavio osoittaa, että ympäristönhoidon kohteina ovat **luonto, ihmistoiminta tuloksineen ja maisema**.

	Kohteet	Toimenpiteet
Ympäristönhoito	luonto	suojelu hoito
	ihmis- toiminta	suojelu hoito
	maisema	suojelu hoito

Maisema voi olla pelkästään luonnonmaisema tai ihmistoiminnan tuloksena syntynyt kulttuurimaisema. Yleensä se sisältää molempia aineksia.

Luontoon kohdistuvat ympäristönhoitotoimet voivat olla luonteeltaan suojeluvia tai hoitavia. Luonnonsuojelussa, ahtaasti käsitettynä, kohde suojellaan sellaisena eli "jähmetetään" tiettyyn tilaan, usein luonnonvaraiseen tilaan. Käytännössä voi kohde kuitenkin täydellisen rauhoituksen seurauksena kehittyä hyvinkin epäedulliseen suuntaan, esim. lehtimetsä muuttuu kuusikoksi.

Suojelutoimenpide on luonteeltaan passiivinen. Luonto joudutaan kuitenkin hoitamaan aktiivisesti, jotta esim. voimakas hyödyksi käyttö olisi mahdollista tai tehty virheet voitaisiin korjata. Esimerkiksi saastunutta vesistöä ei suinkaan enää sellaisenaan suojella, vaan se hoidetaan kuntoon. Vastaavasti esim. viljelemättä jätetty pellot Turun kaupunkialueella eivät kaipaa suojelua vaan hoitoa. Esimerkki aktiivisesta luonnonhoidosta on myös oikein suoritettu metsänhoito. Tällöin luontoa käytetään tehokkaasti hyväksi, mutta samalla huolehditaan siitä, että luonnon tasapaino ei järky liikaa.

Luonnonsuojelun ja -hoidon välinen raja ei kuitenkaan ole selvä. Käytännössä tarvitaan kumpaakin rinnakkain.

Juvan rahkasuo.

Näin ollen ei voida myöskään sanoa, että toinen olisi arvokkaampaa kuin toinen.

Vastaavasti voidaan ihmistoiminnan tuloksia, esim. rakennuksia, siltoja tai kyläkokonaisuuksia, suojella ja säilyttää sellaisenaan — museomaisesti. Kuitenkin monia suojeltavia rakenteita joudutaan käyttämään jatkuvasti hyväksi, esim. asumiseen, jolloin kohteina joudutaan samalla hoitamaan ja korjaamaan. Sen sijaan uutta rakennettaessa tulee aktiivinen puoli selvästi esille. Suunnittelu on "hoidettava" niin, että rakenne-

tusta alueesta tulee ihmisystävällinen.

Myös maiseman suhteen ympäristönhoitotoimet voivat olla luonteeltaan passiivisia tai aktiivisia. Kun rauhoitetaan esimerkiksi laaja metsäalue luonnon suojelulain nojalla taataan tietty luonnonmaiseman säilyvyys. Toisaalta esim. suojaistutukset, sorakuoppien ta-
saamiset ja kaavoitus ovat aktiivisia keinoja maiseman muovaamiseen.

Ilmaisuista **ympäristöhoito** ja **ympäristönsuojelu** edellinen on siis sisällöltään laajempi, koska siihen kuuluu sekä suojelutoiminta että aktiivinen hoitotoiminta. Erityisesti tiheään asutuilla ja teollistuneilla alueilla tarvitaan tehokasta ja monipuolista ympäristönhoitoa, joka ottaa huomioon sekä luonnonympäristön että rakennetun ympäristön.

Ympäristötyön monipuolisuuden vuoksi olisikin parasta, että sanan ympäristönsuojelu sijasta käytettäisiin termiä ympäristönhoito. Tätä tukee vielä sekin, että viime aikoina on myös rauhoitetuille luonnonsuojelualueille jouduttu määräämään hoitotoimenpiteitä. Pelkkä suojelu ei siis riitä.

elin- ja asuinympäristössään suoritaneet. Tällä tarkoitetaan mm. aivan tavallisia kotipihapiiriin siistimis- ja hoitotoimenpiteitä, kuten rakennusten maalaamista, karjarakennusten ja niiden lantaloiden hoitoa, erilaisten varastoalueiden järjestyksestä huolehtimisesta, koristeistutusten tekemistä jne. Näistä hän on jo perinteisesti huolehdittu paljon ennen kuin varsinaisista ympäristökäsitteistä puhuttiin yhtään mitään.

Arkipäivän ympäristönhoitoon kuuluu myöskin kaikenlaisen roskaantumisen estäminen. Tässä työssä pitää jokaisen lähteä liikkeelle omasta itsestään. Aivan kuin allekirjoittaneelle jo aikoinaan opetettiin Tarvasjoella Euran kansakoulussa opettaja Sirkku Aaltosen suulla: "Karamellipaperiakaan ei koskaan heitetä maahan, ei edes metsässä liikuttaessa! Se pannaan roskakoriin tai tungetaan taskuun!" Kun tämä opetetaan jo lapsena, silloin ei tule myöhemmin mieleenkään heittää maastoon tyhjiä pulloja tai maitotölkkejä, tai jättää pelloille ajelehtimaan tyhjentyneitä apulantasäkkejä ja öljykansistereita. Roskaantumisen estäminen on varmasti kaikkien etu.

Turha kiivailu pois

Viime aikoina on nähty monia kiivaita yhteenottoja luonnonsuojelijoiden ja muiden kansalaisryhmien välillä. Tällaiset selkkaukset pohjautuvat useimmiten liian jyrkkiin asenteisiin puolella tai toisella ja aiheuttavat vain haittoja itse asialle eli terveellisen ja viihtyisän elinympäristön asialle.

Lisäksi esim. Turun vesihuoltokäytöksen käsittelyn yhteydessä maanviljelijästä on pyritty tekemään eräänlainen syntipukki ja ympäristöpilaaaja. Tämä tuntuu sikäli yllättävältä ja väärältäkin, että maanviljelijä, jos kukaan, joutuu huomioimaan luonnon vaatimukset jokapäiväisessä ammatissaan. Ei hän voi kovin kauan vasten luontoa toimia. Lisäksi hänellä tulee myöskin olla oikeus harjoittaa tehokkaasti omaa elinkeinoaan. Asiassa on vain löydettävä kultainen keskitie, jotta tämän päivän liiallinen tehokkuus ei kosta tuisi tavalla tai toisella tulevaisuudessa.

Kuluva ympäristövuosi päättyy pian, mutta edelläkirjoitetun perusteella on selvää, että meidän tulee jatkuvasti huolehtia ympäristöstämme, jotta se pysyisi terveellisenä, viihtyisenä ja virkistävänä. Näin siis kaikki vuodet ovat ympäristönhoitovuosia, ja tässä työssä on ns. arkipäivän ympäristönhoidolla suuri merkitys.

Turussa 13. 11. 1980
Hannu Mansikkaniemi

"Kun lääkäri käänsi ja Välskäri väänsi —"

Tapahtuipa päivänä muutamana, kun Ilmari Haapanen allekirjoittaneelle esitteli Tarvasjoen kunnan ja seurakunnan toimittamaa pitäjälehteä, tuli hänen ehdottaneeksi, enkö kirjoittaisi jostakin vanhasta aiheesta kyseiseen julkaisuun, kun tiesi allekirjoittaneen pöyhivän kaikkia vanhoja papereita. Tulin hänelle luvanneeksi, että jos vastaan tulee jokin sellaista vanhaa mikä koskee Tarvasjokea, voin kyllä sellaisen toimittaa, jos tilaa lehdessä löytyy.

Nyt ilmestyi jostakin esille eräs painotuote josta tulee julki eräs ikäpolvi. Siinä esiintyy nimiluettelo mistä monikin tarvasjokinen nykypolven ihminen voi löytää iso-taattonsa.

Painotuote käsittää luettelon v. 1875 syntyneistä nuorukaisista jotka on määrätty asevelvollisuuskutsuntaan v. 1898.

Turun- ja Porinlääni oli jaettu kahden piirikuntaan ja nämä taas kutsunta-alueiksi joita oli 10, juuri tähän kutsunta-alueeseen kuuluivat myös Eura, Tarvasjoki nimeä ei silloin vielä käytetty, sekä muut Loimaan ympäristö pitäjät ja kappeliseurakunnat.

Kutsuntatilaisuus oli ollut Loimaan pitäjän Hirvikosken kylässä Kauniaisten huvilassa lauantaina toukokuun 7 p:nä 1898 ja aloitettu k:lo 9 aamulla ja heti ensimmäisinä oli tarkastettavana Euran pojat:

Euran kylä: Antinpoika, Heikki Eemil itsellinen.

Juvan kylä: Lindström, Werner Sakeus maanviljelijä.

Kallelan kylä: Järvinen, Juho Anselm renki.

Liedonaisi: (ehkä Liedonperä) Nummela August Wilhelm torpppoika.

Mäentaka: Matinpoika Juha Henrikki talollisenpoika.

Seppälä: Wilhelminpoika, Albert renki Suurila: Oiva Kustaa Alpertinpoika renki

Suurila: Juhonpoika, Frans Albert ent. talollisen poika.

Suurila: Juhonpoika, Fridolf Emil talollisen poika.

Panen vielä tähän luetteloon Karinaisten kappelin pojatkin koska he samaan aikaan olivat paikalla:

Karinaisten kylä: Käki, Kaarlo Leander rustitallpoika.

Karinaisten kylä: Lehtonen, Kaarle Juhonpoika torpppoika.

Kiukainen: Lindström-Niemi, Vihtori torpppoika.

Mäenpää: Uusitalo, Antti Edvard Rustitallpoika.

Meänpää: Priman, Juho Kustaa renki.

Suutarla: Siikarla, Kaarlo Oskari rustitallpoika.

Suutarla: Rosenblad, Arvid renki.

Siitä en tiedä ketkä olivat olleet kellovöllisiä, kun lääkäri oli käännetty ja välskäri väännetty, sen vain muistan, että viimeksi mainittua olisi sanottu entiseksi rakuunaksi.

Juho A. Järvinen, Kh.pj. Risto Järvisen isoisä, eräs kutsunnassa olleista.

Tämä kutsunta lienee ollut viimeisimpiä Venäjän vallan aikana, sillä, 1881 syntyneet kuuluivat siihen polveen, jolloin syntyi niinsanottu kutsuntalakko ja miehet pakeni mikä minnekkin.

Arrentaattorin pojasta falkin omistajaksi

Vanha sukupolvien perimätieto kertoo, että ennen kuin W. Z. Lindström-Juvakosken isä v. 1867 tuli Juvan kartanon vuokraajaksi ja myöhemmin omistajaksikin, oli mainittu kartanon eli kapteenin virkatalon arrentaattorina ollut paimiolaissyntyinen vuokramies Matti Jaakonpoika (1790–1865) yhdessä Liedossa syntyneen vaimonsa Maria Jaakontyttären (1792–1867) kanssa.

Kun viimeainut vuonna 1832 muuttivat Paimiosta Euran kappeliin ja ryhtyivät viljelemään Juvan kapteenipuustellin maita, tuli heidän mukanaan viisi vanhinta lasta, joiden ikä silloin oli 7–17 vuotta. Kun perheessä tuolloin jo kuitenkin oli kahdeksan lasta, olivat kolme nuorimmaista, jotka olivat iältään vasta 1–5 vuotiaita, jätetty sukulaisten luo Paimioon ja vain ne, jotka jo kykenivät auttamaan vanhempiaan moninaisissa askareissa, olivat tulleet vanhempiensa mukana.

Myöhemmin kuitenkin nuorimmatkin tulivat vanhempiensa luokse Juvalle, ja kun perheeseen vielä vuonna 1836 oli kartanossa syntynyt nuorimmaiseksi tytär, oli vuokraajapariskunnalla kaikkiaan yhdeksän lasta.

Elämä meni eteenpäin. Kartanoon raivattiin uusia peltöjä. On kerrottu, että Pohjanmaalta asti tuli jänneviä jätkeiksi nimitettyjä kuokkamiehiä vuokraajan lisäksi tekemään uudisraivauksia. Ne olivat aikoja, jolloin kuokkamaiden savut leijailivat Euran kapelliseurakunnan alkuvainioilla. Mutta arjen aherruksen lomaan liittyi varmasti myös elämän juhlahetkiä.

Kuitenkin voi surukin saapua vie-raaksi kesken onnen odotuksen. Monet nykyisin elävät tarvasjokilaiset tietävätkin, mikä tragedia liittyy siihen Tarvasjoen kirkon itäisivun seinänvierellä olevaan makaavaan hautapaateen, jossa lukee: ”Tässä lepää Juvan arrentaattorin tytär Edla Matintytär, s. 27 marrask. 1836 ja k. 20 kesäk. 1859”. Sinä juhannuksena piti vuokraajan perheessä vietettävän kaksoishäät Vilhelmiinalle ja Edlalle. Mutta muutaman viikon kestänyt tauti katkaisi nuoren

elämän ja hääriemu muuttui surujuh-laksi. Airueet riensivät häävieraita vastaan ja saattoivat sanaa: ”Ei saa ajaa musiikilla pihaan, ei soittaen kartanolle, on surua”.

Mutta kuitenkin keskellä kaiken kauniin katoavuudenkin sielunsa silmillä menneisyyteen katsoja voi kohdata aurinkoisten hetkien herkkyyden: nuorin vuokraajan pojista, nimeltään August Juselius (1831–1868) oli lähtenyt koulutielle ja oli sittemmin kihlakunnantuomarina Sääksmäellä. Kerran kuitenkin Helsingistä kotona lomaillessaan hän lähestyi Juvan kartanoa parivaljakon vetämissä vaunuissa. Silmä tähyää tuttua maisemaa, ja Juvankosken kohina on kuin sinfonia sydämen pohjassa asti. Vanha vaimo näkyy kumaraena tiepuolen notkelmassa leikkaavan kuminoita sirpillään. Mutta jos katsoit tarkemmin, näitpänsä vaunujen pysähtyvän ja voit vain arvata arrentaattorin vaimon mielialat, kun nuori tuomari hyppää alas vaunuistaan, menee äitinsä luo, ottaa tämän syliinsä ja kantaa vaunuihinsa ja matka jatkuu kartanon pihaa kohden.

Mutta Marttilan nimismies, pelätty ja toisaalta kunnioitettu Edw. Sjöman oli jämäpti mies. Hän vastasi seudun kunnasta ja järjestyksestä ja valvoi, etteivät laukkuryssätkään luvatta kulkeneet kauppatiekoillaan pitäjän alueella. Kuitenkin sitten kerran laukkuri oli poikennut muutamaan Juvan kylän tupaan ja oli levittänyt tavaransa nyytistä lattialle. Yht’äkkiä kuului huuto: ”Sjöman-ni tulee!” Isäntä piilotti laukkurin nopeasti tavaroineen päivineen tuvan ylisänkyyn ja komensi vielä rengin makaamaan eteen sängyn ulkoreunalle. Sjöman astui tupaan kysyen kovalla äänellä: ”Suositko sinä laukkureita?” Isäntä paheuksui Sjömanin syytöstä aiheettomaksi, mutta menttiin kuitenkin yhdessä kamariin keskustelemaan. Sillä aikaa laskettiin laukkuri ulos tuvasta ja niin tämä vähin äänin häipyi pitkin ruismaata kykkään takaa kykkään taakse omille bisneksilleen.

Edelläoleva episodi on kylläkin sijoitettu Juvan falkkarin eli saranvanuttajan tupaan, sillä paikkakunnalle oli näet Juvan kartanon alueelle eräs Raumalta kotoisin ollut ja Littoisissa palvelanut yrittäjä Hedman perustanut kangasfalkin ja värjäämön. Sen toiminta kehittyi sangen laajaksi, sillä Hämeenlinnasta asti vetivät härät suuria kangaskuormia, sarkaa ym. kankaita, jotka käsiteltiin täällä ja markkinoitiin edelleen Turkuun ja kenties ulkomaille asti.

Juvan arrentaattorin ja kangasfalkin omistajan välillä oli ilmeisesti paljonkin kanssakäymistä keskenään ja kenties perheiden välisestä kanssakäymisestä johtui, että Matti Jaakonpojan ja hänen vaimonsa Marian vanhin poika Karl Gustaf (1816–1887) kihlasi itselleen falkkarin tyttären Johanna Charlotta Hedmanin (1822–1885) ja solmi tämän kanssa avioliiton todennäköisesti vuonna 1842, siis kymmenen vuotta sen jälkeen, kun arrentaattorin perhe oli Paimiosta muuttanut Juvalle. Karl Gustaf luultavasti jatkoi vielä isänsä jälkiä kapteenipuustellin vuokraajana, mutta vähitellen hän siirtyi kokonaan kangasfalkin johtoon, sillä Johannan vanhemmat antoivat koko tämän falkkimylyn tyttäreilleen ja tämän miehelle ja siirtyivät itse ostamalleen tilalle Marttilan Laurilan Alitaloon. Karl Gustavin mainitaan kuitenkin valvoneen kartanon alustalaisten työsuorituksia puustellin laajoilla tiluksilla, sillä häneen liitetty tarina, jonka mukaan hän olisi valkoisella ratsullaan kulkenut kartanon

mailla valkoinen puku yllään. Kun häneltä kysyttiin, miksi hän niin valkoisissa kulkee, kuului vastaus: ”Kyllä kelpaa pukeutua valkoisiin, kun omat lampaat ovat tämän villan kasvattaneet, oma vaimoni on sen kutonut ja oma falkkini on sen falkannut”.

Perheet olivat ennen lapsirikkaita, ja Paimiosta lähteneen arrentaattori Matti Jaakonpojan ja hänen Maria-vaimonsa jälkeläiset muodostavat nykyään jo varsin laajan suvun. Mainittakoon tässä yhteydessä vain, että Karl Gustavilla ja hänen Johanna-vaimollaankin oli 13 lasta, jotka kaikki syntyivät Tarvasjoella vuosien 1843 ja 1868 välillä. Lapsista kolmanneksi syntynyt tytär avioitui aikanaan Karinaisten Mäenpään Uuden-Värrin pojan, maalarimestari Kaarle Tähtisen kanssa. Tähän sukuhaaraan kuuluvan karinaistalaisen rouva Hilja Leppämäen myötä on tämä tarinasikermä Juvan kylän entisiltä ajoilta välittynyt nykypäivään. Vanhaa falkkimylyä sarkatamppeineen ei enää ole olemassa. Juvan kosken muinainen kohinakin on jo kahlittu, mutta vanha tarina on kuin olisi vielä osa sen heikkoa kaikua jostakin muinaisuudesta – heidän – edesmenneitten ajoilta.

Kyrössä 20. 7. 1980
E. H-O

Kallelan Yli-Knaapin umpipiha 1923. Kuvassa August Hallanheimo Fanni emännän, Arvon ja Saaran sekä kahden palvelustytön kanssa.

Ruotusotamies Kjortmanin murhe

Vanhat parin vuosisadan takaiset ulakoilla säilyneet entisaikojen elämästä kertovat talonkirjat kätkevätkö koukeroitensa taa usein varsin mielenkiintoisia asioita. Sain taannoin Kallelan Yli-Knaapin nykyisen isäntävään myötä silmät, mitä sikäläiset asiakirjat tiesivät esivanhempieni vaiheista siellä.

Eräs vanha isonjaon aikainen pöytäkirjanote kertoi maanjako-oikeuden kouksesta Anttilan verotalossa Marttilan Heikolassa 5. 3. 1793. Ruotusotamies Kjortmanin huolen aihe käy ilmi seuraavanlaisena käännöstekstinä:

”Kun asia otettiin esille, valittiin sotamies Jaakko Kjortman Kallelan kylästä sanotun kylän talojen asukkaiden, kruununtalollisten Heikki Sigfridinpoika Kuukkalan, Matti Yrjönpojan Keskitalon, Jaakko ja Yrjö Yrjönpojat Knaapin ollessa läsnä, että nämä Kjortmanin ruotutalolliset viime vuonna heidän tiluksillaan toimitetussa isossajaossa olivat antaneet heidän keskinäiseen tiluslaskuunsa ja jakoon ottaa kaksikymmentä kappanalaista peltomaata, jonka Kjortman oli raivannut sinä aikana kun hän oli ollut 27 vuotta ruodun palveluksessa.”

Kjortman kertoi edelleen, että hänelle oli luvattu tähän kyläpellon reunassa sijainneeseen peltomaahansa elinikäinen hallintaoikeus niin kauaksi kuin hän tai hänen vaimonsa Brita Antintytär eläisivät. Nyt häntä oli kuitenkin kohdannut sellainen epäoikeudenmukaisuus, että maanimittari olikin määrännyt koko hänen peltonsa Yli-Knaapin Yrjö Yrjönpojalle, joka ei kuitenkaan vähäisistä tiluksistaan ilman vastaavanarvoista peltomaata ollut halukas korvauksetta antamaan Kjortmanille kuuluvaa maata. Sen vuoksi Kjortman pyysi maanjako-oikeuden ratkaisua, jotta hän ei näin menettäisi vanhuudenpäivinään huolella viljelemään sarkoja.

Isojako oli silloisessa elämässä varsin radikaali toimenpide, ja monien muiden kylien isojakoasiakirjat tietävät kertoa kuinka vaikeaa oli saavuttaa kaikkia osapuolia tyydyttävää ratkaisua. Mutta kuitenkin vaikuttaa siltä, että sittenkin jakokunnissa päästiin lopulta aina osapuolia tyydyttävään sopuun ja vain harvoin maanjako-oikeuden oli erotettava riitapuolet määräämällä oma tuomionsa maanimittarin noudatettavaksi.

Ja Kallelan kylämiehet olivat sopuisaa väkeä. He ilmoittivat, ettei heillä ollut vähäisintäkään tarkoitusta sulkea sotamiestä pois nautintaoikeudestaan, vaan että heidän oli jaon säännösten mukaan täytynyt laskea Kjortmaninkin raivaama alue kylän jaonalaiseksi peltomaaksi, joka sitten tilusten sopivuuden johdosta oli joutunut kokonaan Yrjö Yrjönpojan puoliskoon Knaapin talossa. Asia ratkaistiin niin, että Kjortman sai edelleenkin esteettä käyttää ja viljellä itse raivaamia sarkoja niin kauan kuin hän tai Brita-vaimonsa eläisivät, mutta kun Yrjökkään ei yksin ollut velvollinen kärsimään koko ruotupellon menetystä, luovuttivat muut talot puolestaan heille joutuneista maista omaa ruotuosuuttaan vastaavan peltoluueen Yrjön viljeltäväksi niin kauaksi kunnes hän Kjortmanin puolisoitten kuoltua saa omaan käyttöönsä jaossa hänelle osuneen alueen.

Näin siis ruotusotamies rauhan aikana viljeli omia tiluksiaan, raivasi lisää peltöä ja teki heinää omilta niityiltään, mutta kun vihollinen karkasi kimp-puun, oli sotaanlähtö edessä. Kenties Kjortmankin oli sotinut Venäjää vastaan vielä muutama vuosi ennen isojakoa tehtyä rauhaa, mutta hän oli sentään selvinnyt hengissä. Naapurikapellin puolelta löytyneet tiedot kertovat ainakin kahden Kiukaisten ja Kyrön ja kokunnan sotilaan kaatuneen mainituksa sodassa.

Paitsi sotilastorppaa, sai sotilas siis käyttöönsä vähän peltöä ja niittyä lehmänsä ylläpitoon, mutta sen lisäksi näkyy vanhoissa sotilaskontraheissa, että sotilas sai vuosittain palkakseen ruodun ylläpitäjiltä jonkun verran viljaa sekä uuden vaatekerran joka kolmas vuosi, niinkuin eräästä sopimuksesta ilmeni. Kuitenkin sotilastorppa ei ollut mikään rälssitila, vaan sotilas joutui etuuksistaan suorittamaan päivätyön siinä kuin muukin torppari. 1700-luvulla oli leipä tiukassa.

Alussa mainittu oikeuden pöytäkirja ei kertonut enempää Kallelan ruotusotamiehestä, mutta saakoon tämäkin vähän muistuttaa lukijaa siitä kahdestakymmenestä kappanalaista, jonka ruotusotamies Jaakko Kjortman kerran kyläpellon laitaan raivasi ja jonka nautintaoikeuden hän halusi säilytettäväksi omaksi ja vaimonsa elinajaksi. Eikä enempää hänen elämänsuutensa vaatinutkaan tullakseen jättämään kauniin muistin kaikkien jälkeen tulevien miehiin.

— E. H-O

Kirkolliskokous päätti: AVOLIITTO ONKIN NYT AVOSUHDE

Tämän vuoden aikana on käyty julkista keskustelua tavasta elää yhdessä avioliiton omaisessa suhteessa ilman laillista vihkimistä. Helsingin seurakuntien KIRKKO JA KAUPUNKI on 23. 4. 1980 julkaissut pääkirjoituksen k.o. aiheesta. Sen tasapuolinen ja kiihkoton kannanotto on selkeän kristillinen. Julkaisemme sen tässä kokonaisuudessaan.

Turkulaisen papin menettelystä hänen kieltäytyessään hyväkymästä kummeiksi avioliitossa eläviä seurakuntalaisia on tullut sensaatiouutinen. Emme tässä yhteydessä ryhdy arvioimaan kyseistä tapausta. Se on kuitenkin nostanut esiin kysymyksen kirkkomme suhtautumisesta avioliittoon.

Kaukissa kulttuureissa on aina nähty tarpeelliseksi luoda tietyt muodot, joilla todetaan kihlauksen ja avioitumisen tapahtuminen. Niin ikään on vahvistettu menettelyt liiton purkautuessa sekä luotu hyväksytyt säännöt niistä seuraamuksista, jotka purkautumisesta aiheutuvat. Yleisesti hyväksytyt ja selvästi todettavat menettelytavat ovat olleet tarpeen sen vuoksi, että avioliitto on oikeudellisessa ja taloudellisessa mielessä eräs tärkeimmistä ihmisen tekemistä sopimuksista. Sen merkitys ulottuu kahden ihmisen suhdetta laajemmalle. Varhaisemmin kihlaus ja avioliitto todettiin sukujen ja perheiden toimesta, mutta kehittyneemmissä yhteiskunnissa ne on säädelty lailla ja vihkiminen uskottu julkisille viranomaisille.

Avoliittojen yleistyminen on Suomessa johtanut julkisen vallan epäjohtamukseen menettelyyn. Avioliitto on edelleen perhe-elämän virallinen muoto. Kuitenkin mm. verotuksessa pidetään avioliittoakin sikäli virallisena, että ns. avopareja verotetaan toisin kuin naimattomia. Esiintyy pyrkimystä saada avopareille yhä enemmän samoja etuja kuin vihityillekin. Tämä joutaa väkisinkin siihen, että on luotava menetelmät, joilla avioliiton syntyminen ja purkautuminen sekä niiden seuraukset voidaan puolueettomasti todeta. Mikä tällöin enää erottaa avioliiton avioliitosta yhteiskunnallisessa mielessä? Eikö yhteiskunnan olisi syytä välttää tällaisen sekavan kaksinaisjärjestelmän kehittymistä?

Kirkkomme korostaa yleensäkin lakien noudattamisen välttämättömyyttä ja väestörekisterin pitäjänä se toivoo selviä pelisääntöjä. Siksi se vakavasti suosittaa perinteistä avioliittoa perhe-elämän perustuksena.

Kirkkolain mukaan kirkon jäsenten tulee "avioliittoon mennessään antaa

pyhittää se säädetyllä tavalla". Näitä tapoja on kaksi, nimittäin kirkollinen vihkiminen tai siviiliavioliiton siunaaminen. Kirkollinen toimitus on tavallaan vain ulkonainen tapa, jota ilman avioliitto on avioliitto, mutta se ilmentää kuitenkin valmiutta perustaa tärkeä ratkaisu kristillisen uskon ja rakkauden pohjalle. Siinä mielessä se on tunnustautumista uskoon. Siihen kirkkomme kehottaa.

Sitä vastoin kirkollamme ei ole syytä lähteä tuomitsemaan avioliitossa eläviä summittaisesti kevytmielisiksi tai hauereuden harjoittajiksi. Kokemus toki osoittaa, että uskollisuus ja rakkaus tai niiden puuttuminen eivät välttämättä jakaannu niin, että vihityt olisivat viattomia ja vihkimättömät pahoja. Uskotomuus ja rakkaudettomuus ovat molemmissa tapauksissa väärin, uskollisuus ja rakkaus oikein. Sitä kuitenkin kysymme, mikä estää kestäväksi tarkoitettua liiton virallistamisen.

Erikseen on mainittava ne avioliitot, joissa ollaan pyrkien kiertämään veroja tai välttämään joidenkin sosiaalisten etujen menettämistä. Niissä on kysymys veronkierrasta ja väärin perustein saadun hyödyn tavoittelusta, mikä on epämoraalista.

Avoliittoja on kahta lajia. Toisia ei aiotakaan virallistaa ja edellä on tarkoitettu lähinnä niitä. Toiset ovat kihlautuneiden yhdessä elämistä, joka aiotaan myöhemmin muuttaa normaalisti solmituksi avioliitoksi. Tätä kirkkomme on kautta aikojen vaihtelevalla menestyksellä koettanut vastustaa. Perusteena on ollut se, että kihlaus on tarkoitettu osittain avoimeksi jätetyksi koeajaksi, mutta täysi aviollinen yhdyselämä lapsineen kuuluu siihen vaiheeseen, jossa on tehty lopullinen ja julkinen päätös.

KIRKKO JA KAUPUNKI
23. 4. 1980

JOULUYÖN MESSU

Herran Pyhä Ehtoollinen jouluaattona 24. 12. klo 22 kirkossa, kynttilälävalaistus, joululaulut
TERVETULOA!

TARVASJOEN SEURAKUNNAN

kirkkoneuvoston kokous pidetään pappilassa ti 9. 12. 1980 klo 19 alkaen. Kokouksen tarkistettu pöytäkirja on yleisesti nähtävänä kirkkoherranvirastossa pe 12. 12. klo 16–19.

kirkkovaltuuston kokous pidetään pe 19. 12. 1980 klo 19 alkaen seurakuntatalolla. Kokouksen asialista on nähtävänä pe 12. 12. klo 16–19 ja tarkistettu pöytäkirja nähtävänä ti 23. 12. klo 9–12 kirkkoherranvirastossa.

TIESITKÖ TÄMÄN JUMALAN- PALVELUKSESTA?

OSA II

Jumalanpalveluksemme muodostuu oikeastaan vain kahdesta osasta: sanaosasta ja sakramenttiosasta.

Apostolien teoissa luettiin Raamatua (Vanhaa Testamenttia), apostolin läsnäollessa kuunneltiin hänen todistustaan ja opetustaan. Profeetat, evankelistat, omat piispat ja vanhimmat (presbyterit eli papit) opettivat ja julistivat. Viimeistään 40-luvun lopussa alkoi seurakunnan kokouksissa olla myös apostolien kirjeitä. 60-luvulla syntyivät kirjoitetut evankeliumit, ja niitä luettiin monistettuina kokouksissa. Kaikkea ni voi yhteen psalmilaulu ja rukoukset.

Yhteen tultaessa nautittiin rakkaudenateria ("nyyttikestit"), jossa köyhimmät saivat ruokaa. Osa leivästä ja viinistä pantiin aterian ajaksi syrjään. Lopuksi se siunattiin Jeesuksen käyttämillä sanoilla, ja nautittiin Herran pyhänä ehtoollisena.

Sanaosassa saivat olla kastamattomatkin läsnä, olihan sananjulistus lähestyviä kristittyjen opettamisen ohella. Sakramenttiosassa kastamattomat eivät saaneet olla edes katselemassa, puhumattakaan Kristuksen ruumiin ja veren nauttimisesta.

SANAOSA

SANAOSA on todistusta Herras-tamme Jeesuksesta Kristuksesta ja seurakunnan julkista tunnustautumista Häneen. Koko seurakunta tekee sen yhteisesti virsillä ja vuorolauluilla, erityisesti kuitenkin uskontunnustuksessa. Pappi tekee tämän lukemalla ja saarnaamalla Jumalan sanaa. Meidänkin jumalanpalveluksissamme kaikkea sitoo yhteen virret ja rukoukset.

Pääkohdat sanaosassa ovat:

Jumalanpalvelus Leningradin suomalaisessa kirkossa.

- ennen evankeliumilukua veisattava virsi (graduuaalivirsi). Sen tulisi keskitetysti esittää sunnuntain tai kirkkovuoden ajan sanoma.
- evankeliumin lukeminen, joka sisältää Herran omia sanoja tai apostolien suoranaista kerrontaa Hänestä.
- uskontunnustus, joka alkuvuositoina kuului sakramenttiosaan ja laulettiin vasta kastamattomien poistuttua kokoustilastoista. Uskontunnustus on kokoontuneen seurakunnan ylistys ja rukous kolmiyhteiselle Jumalalle. Se tulisi laulaa (esim. virret 166, 167), tai lukea kuuluvalla äänellä. Se on myös hyvin vakaasti saarnaa pyhästä Jumalasta.

SAKRAMENTTIOSA

SAKRAMENTTIOSAN ainoa asia on Herran pyhän ehtoollisen valmistaminen ja nauttiminen. Emme alkukristittyjen tapaan tuo leipää ja viiniä tullessamme. Me annamme lahjamme kolehtina. Se ei ole muuta kuin uhrimme apua tarvitseville, siis alttaripalveluun liittyvä jumalanpalveluksen kohta. Ehtoollisleipämme, pienet öyläit, valmistaa Helsingin Diakonissalaitos, ja ehtoollisviiniin toimittaa seurakunnille Oy Alko Ab.

Sakramenttiosan keskeiset kohdat ovat säilyneet ainakin 100-luvulta saakka samoina kaikissa vanhoissa kirkkokunnissa. Tämä osoittaa, kuinka olennaisena ehtoollisenviettoa on pidetty ja kuinka hyvin sitä on varjeltu.

Sakramenttiosaan sisältyy:

- kolehti, alttarilahjamme luonnonantimien sijaan
- esirukous kristikunnan, oman maan ja kansan, kaikkien ihmisten puolesta, onhan Herra Jeesus nyt erityisellä tavalla lähellä seurakuntaansa.
- "ehtoollismessu", vuorolaulu, johon liittyy kiitosävyinen Jumalan pelastustekojen muistelu (prefaatio-rukous), joka vanhastaan on laulettu. Rukouksen johdanto ja päätös on aina sama, keskiosa vaihtuu kirkkovuoden ajan mukaan.
- Pyhä-hymni, profeetta Jesajan kirjasta ja Uudesta Testamentista yhdistetty.
- rukous, jossa pyydetään Jumalaa lähettämään meille Pyhän Henkensä, jotta ottaisimme Kristuksen ruumiin ja veren vastaan uskossa.
- asetussanat, joilla ehtoollisaineet siunataan, ja joiden jälkeen ehtoollista voidaan kutsua Kristuksen ruu-

JOULUNAJAN KIRKOT:

- ke 24. 12. jouluaattona
– klo 16 vesper
- klo 22 jouluyön messu
- to 25. 12. jouluaamuna
– klo 7 joulukirkko
- pe 26. 12. tapaninpäivänä
– klo 10 ehtoolliskirkko
Heikki Lehtonen saarnaa
- su 28. 12. joulun jälk. su
– klo 13 Matti Aaltonen liturgia ja saarna

miiksi ja vereksi (ja myös käsitellä sen mukaisesti). Merkinä Kristuksen todellisesta läsnäolosta on ehtoollis-: liturgi kohottaa siunatun leivän ja viinin seurakunnan nähtäväksi – "tässä on se, josta juuri kuulitte, tässä, teidän kaikkien vastaanotettavissa, näin lähellä." Jos ensiksi siunatut leivät ja viini eivät riitä kaikille, ehtoollisen toimittaja lukee asetussanat hiljaa uusien aineiden yli, ennen kuin jakaa ne.

– yhteen ääneen luettu Isä meidän-rukous, rauhan tervehdys ja hymni "Oi Jumalan Karitsa" (joka voidaan laulaa joko ennen ehtoollisen jakamista tai sen aikana).

– ehtoollisen jakaminen, joka meillä vallitsevan tavan mukaan annetaan kullekin suuhun (alkuvuosisatoina noudatettiin tapaa antaa leipä ja viini käteen: ehtoollisvieras söi ja joi itse).

– kiitosrukous ja Herran siunaus, ja kaiken jumalanpalveluksessa saadun vieminen arkielämään viikon varrelle.

Matti Aaltonen

"TULKAA NIIN USEIN KUIN VOITTE"

TARVASJOKELAISET LENINGRADIN SUOMALAISTA SEURAKUNTAA TAPAAMASSA:

Viime kesäkuun lopussa linja-autolinainen Tarvasjoen seurakunnan jäseniä ja muutama naapuriseurakuntalainen vieraili Neuvostoliitossa aina 200 km päässä Leningradista sijaitsevassa Novgorodin ikivanhassa kaupungissa. Matkalaisten yksimielinen vakaumus oli, että matkan huippukohta oli sittenkin käynti suomalaisessa, luterilaisessa seurakunnassa.

Saavuttuamme illalla hotelli Kareliin majoitumista varten jouduimme kuitenkin lähtemään Seppo Santalan varmaotteisessa kuljetuksessa hotelli Astoriaan illalliselle. Sateisen ja myrskyisen yön jälkeen lähdimme seuraavana aamuna kohti Novgorodia. Op-
paaksemme saimme koko matkan ajaksi Nina Simenin, joka aikaisemmin on toiminut ranskankielen tulkkina. Nyt hän opasti meitä suomeksi. Maisemat Moskovan valtatie varrella olivat aika tasaisia ja yksitoikkaisia peltoaukemia silmän kantamattomiin. Kolhoosi- ja sovhoositilojen asukkaiden pienet, tsaarivallan ajoilta peräisin olevat puiset omakotitalot reunustivat tietä. Talojen tonteilla näkyi kanoja, lampaita, sikoja ja tietenkin peruna- ja kaalimaa.

NOVGORODIN KREMLISSÄ

Aurinko paistoi, kun saavuimme Novgorodiin Venäjän vanhimpaan kaupunkiin. Novgorod on koko Venäjän ja Neuvostoliiton alku. Yli tuhat vuotta sitten se oli jo tärkeä kaupunkivaltio Ilmajärven rannalla Olhavajoen suussa. Mahtavimmillaan Novgorod ulotti länsirajansa Ruotsia vastaan aina Kymijokeen asti. Nykyisin Novgorod on 200 000 asukkaan kaupunki vaikuttaen pikkukaupungilta Leningradiin verrattuna. Oli elämys käydä kaupungin ydinosassa eli Kremlissä. Kaikissa vanhoissa venäläisissä kaupungeissa on linnoitus, jota sanotaan Kremliksi. Tämän kaupungin linnoituksessa on muun muassa viime sotien sankarivainajien muistomerkki, jossa joka päivä klo 8–16 seisoo kolme koululaista ase kädessä kunniavartiossa ikuisen liekin äärellä. Morsiusparit tuovat vihkimisen jälkeen kukkansa muistomerkille ja kuvauttavat itsensä ja hääväkensä siinä. Tämä on naapurimaan eräs isänmaallisuuden kasvatusmuoto. Novgorodin ja samalla koko Venäjän vanhin rakennus on pyhän Sofian tuomiokirkko, joka on rakennettu vv. 1045–1050. Kun katsoi

sen korkeimpaan kupoliin, silmiin piirtyi "Kristuksen, meidän Jumalamme" ikoni mahtavana, taivaallista ihanuutta säteilevänä. Kirkko on nykyisin museona, mutta vaiennettunakin se julistaa.

ULKOMUSEOSSA

Ajoimme ulos Novgorodin kaupungista ja tutustuimme ensin vanhaan, museoituun Jurjevin luostariin. Kaupungissahan on ollut 50 luostaria. Tämä on yksi niistä. Missään ei näkynyt niin paljon pääskysen pesiä kuin museoluostarin rauhassa. Samalla maa-seutukierroksella kävimme ulkomuseo-alueella ihailemassa vanhaa venäläistä kirvesmiestaitoa. Siellä oli monta sipulikupolista tsasounaa, kyläkirkkoa, jotka aikoinaan oli kirveellä veistetty ja rakennettu ilman ainoatakaan rautanau-
laa. Museokylässä oli myös vanha maa-laistalo, jossa karja ja ihmiset asuivat saman katon alla. Alakerrassa oli eläinten suojat ja rehuvarastot sekä työkaluliiterit, yläkerrassa viljavarastot ja asunnot. Kuinka kätevää! Ei tarvinnut astua ulos tuiskuun ja sateeseen, kun meni navettaan. Ihmisten asunnossa oli kodikas tupa ja erillinen keittiö. Tuvan itänurkassa oli kaunis ikoni huivin ja kukkien ympäröimänä. Makuupaikat olivat katonrajassa olevalla lavitsalla ja uuninpankolla. Oli niin kodikasta, että teki mieli jäädä taloksi!

Suomalainen kirkko

INKERILÄISIÄ TAPAAMASSA PUSHKINOSSA

Palatessamme Novgorodista Leningradiin ajoimme halki entisen supisuomalaisen alueen, Inkerinmaan. Nyt sodan jälkeen inkeriläiskylä ei enää ole. Sota on hajoittanut nämä suomalaisasutuksen alueen kylät. Kuitenkin 30 km Leningradista Pushkinon puutarhakaupungissa aivan keisarinna Katariina II:n kesäpalatsin naapuruudessa sijaitsee inkeriläisten nykyinen kirkko. Se on viime vuosisadalla tiilestä rakennettu ja

uusgoottilaiseen tyyliin suunniteltu. Kirkkosali on toisessa kerroksessa ja seurakuntasali alakerrassa. Kirkkoon mahtuu 800 henkeä ja se täyttyy joka pyhä suomenkielisestä seurakunnasta. Alkujaan kirkko oli saksankielisen seurakunnan käytössä. Vallankumouksen jälkeen siinä oli mm. autokorjaamo, kunnes kolme vuotta sitten valtio luovutti sen kymmenen vuotta sitten perustetulle suomalaiselle seurakunnalle.

Vas. kirkkoherra Harri Metsnik
Oik. kirkkoherra Jouko Kyyrö.

Seurakuntaan kuuluu noin kolme tuhatta jäsentä Leningradin alueen 35 000 suomenkielisestä asukkaasta. Valtio palkkaa papin, kirkkoherra Harri Metsnikin ja urkurin, nuoren venäläisen Aleksanderin. Oli todella valtava elämys astua täpötäyteen kirkkoon, jossa seurakunta veisasi suomalaisia virsiä kahden tunnin ajan ennen klo 10 alkavaa jumalanpalvelusta. Kun astuin pappaidassa ja alba käsivarrella kirkkoon, kävi kohdardus. Suomalaisen papin ja seurakuntaryhmän tulo kirkkoon on aina heille juhlaa siitäkin huolimatta, että näitä vierailuja on tämän tästä. Auliisti meille haettiin seurakuntasalista 40 tuolia istuimiksi ja jumalanpalvelus voi alkaa. Saarnasin päivän evankeliumista ja toin terveisiä Leppämäen evankeliumijuhlilta ja kerroin parasta aikaa vietettävistä Forssan evankeliumijuhlilta. Monet kyselivät rovasti Aatami Kuortin vointia ja Aurassa asuvan

Siionin Kannelta laulettiin kirkon pihalla. Kirkon urkuri Aleksander äärimmäisenä vasemmalla.

inkeriläisvanhus Helena Kähäri sai lapsuudenystävältään Iida Korkalta terveiset. Vietimme myös Herran pyhää Ehtoollista vanhan Haminan konsistorin messujärjestyksen mukaan. Koska en ole ollut niin liikuttunut alttari-palveluksesta kuin silloin. Ajattelin niitä inkeriläisiä, jotka nyt polvistuivat Herran pöytään. Mitä kaikkea he ovatkaan kokeneet? Nyt heillä on oma kirkko, Jumalan sana äidinkielellä kuultavana. Näin ei ole ollut vuosikymmeniin. Niinpä jumalanpalveluksessa saarnani jälkeen tehtiin parikymmentä kiitosta 40 v. sitten kuolleista vainajista. Nyt se oli vasta mahdollista. Kirkon jälkeen tuotiin kasteelle lapsi ja samalla kastettiin myös lapsen nuori isä. Jälkikasvuaikin on tällä seurakunnalla. Juhannuksena konfirmoitiin 20 nuorta. Kirkon jälkeen meille tarjottiin seurakuntasalissa suomalaisesta kahvista keitetyt kirkkokahvit mahtavien silavavoileipien kanssa. Seurakuntalaiset pyysivät meitä tulemaan usein ja ennen muuta rukoilemaan heidän ja nimenomaan heidän pappinsa puolesta. Kirkon pihalla ennen autoon astumista lauloimme monen monta Siionin Kanteleen laulua ja kuvautimme siinä itsemme. Seurakunta hajaantui koteihinsa jopa aina 150 km päähän palatakseen taas seuraavana sunnuntaina ehtoolliskirkkoon. Myös lauantaisin pidetään klo 14 sanajumalanpalvelus. Muuta kokoontumista ei sitten kirkolla olekaan.

Jouko Kyyrö

Tarvasjoen terveisiä kuunneltiin innolla. Edessä mm. Lempi Tuominen ja Impi Suomi.

TARVASHOVIN JOULUMYYJÄISET

su 14. 12. klo 12

SEURAKUNNAN MYYNTIPÖYDÄT:

- ★ Diakoniatyön hyväksi
- ★ Lähetystyön hyväksi
- ★ Saatavana suussa sulavia kaalikääryleitä, ym.

TERVETULO!

ENSI KESÄN SEURAKUNTAMATKA:

JYLLANNIN KIERROS TANSKASSA

- Ajankohta heinäkuu
- Tarkemmat tiedot seurakuntautisista Kunnallisessa Viikkolehdessä
- Varaa aika ja tule mukaan
- Tiedustelut kirkkoherranvirastoon puh. 767 120

Arkkipiispa

Mikko Juva Tarvasjoelle:

PIISPANTARKASTUS

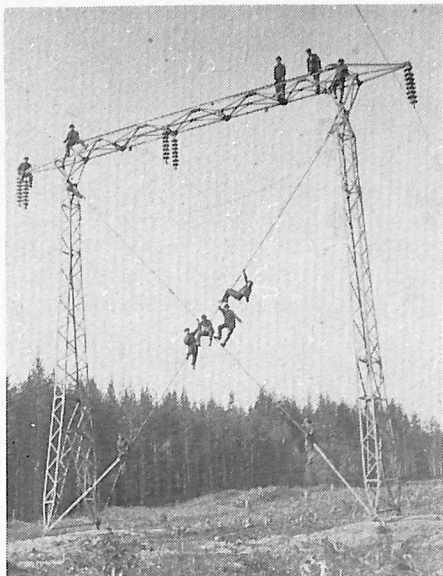
15.–17. 5. 1981

Ensimmäiset sähkövalot olivat Tarvasjoella syttyneet syksyllä 1914, kun Lounais-Suomen Sähköyhtiön linja Paimiosta Juvalle oli valmistunut. Nopeasti jatkettiin Juvalta syöttölinjoja Lietoon, Kyröön ja Marttilaan. Edellytykset laajenevaan sähkön käyttöön loi kuitenkin vasta yhtiön omien voimalaitosten valmistuminen. Näistä ensimmäisenä valmistui Juvankosken voimalaitos 1916. Seuraavana oli vuorossa Juntola 1920 ja viimeisenä Askala 1936.

Kaikilla voimalaitostyömailla oli ollut mukana Tarvasjoen miehiä. Myös linjojen rakentamiseen heitä osallistui. Muistelimme eräänä iltana, sähköyhtiön työntekijänä 40 vuoden ajan toimineen Kalle Hovin kanssa, entisajan sähkömiehen työtä, työtapoja ja elämänmuotoa. Hovi tuli yhtiön palvelukseen 1926, jolloin rakennettiin uutta linjaa Juvalta Marttilaan. Linjaporukkaan kuului hänen lisäksi Oskari Kalliola, Kalle Ollinen, ja Frans Knaapi. Tällöin rakennettavat syöttöjohtot olivat vielä 10 000 voltin johtoja. Imatran korkeajännitelinjan valmistumisen jälkeen sai L-Suomen yhtiö tarvitsemansa lisävirran Imatran Voimalta. Niinpä 1930-luvulla rakennetut uudet syöttölinjat voitiin tehdä jo 35 000 voltin jännitteellä. Tarvasjoen pitäjää halkovaa ns. Imatran linjaa oli 1927 rakentamassa tarvasjokelaisista ainakin Yrjö Ranta.

Pitkäaikaisimmiksi Hovin työtovereiksi tulivat Arvi Vuorinen, Arvi Riisto ja Kaarlo Lahti. Työmaat laajenivat yhä kaukaisempiin yhtiön toimialueen kolkkuihin. Niinpä tehtiin linjoja Karunassa, Sauvossa, Yläneellä, Honkilahdella, Mynämäellä, Somerolla tai

Vanha sähkömies muistelee

Kemiössä. Piirimies Erkki Koskinen toimi esimiehenä. Lähiseudulla hevosmiehenä toimi Juho Heikkilä, joka veti tolpat ja kivet paikoilleen. Kaukaisemilla työkohteilla oli porukan etsittävä paikkakunnalta hevosmies, kortteeripaikat ja maitotinki. Viikko tultiin yleisesti toimeen kuivalla muonalla, saihan sunnuntaina kotoa keiton. Matkat tehtiin yleisesti kauvemmaksikin polkupyörillä. Maanantaiaamuna oli sitä aikaisempi lähtö mitä kauvempaan työmaa oli, eikä lauantai-illan saunaan aina ehditty varhain.

Aina ei kortteerin etsiminen meinanut onnistua ja joskus kesällä yövyttiin heinäladoissakin. Tolppien reijät kai-

Askalan kosken rakentajia 1936.

vettiin kauhoilla ja tolpat kivetttiin hyvin. Tolpat nousivat miesvoimin nopeasti. Työntahti oli yleensä ripeää. Parhaaksi saavutukseksi Hovi muistaa 25 tolpan noston kerran Kemiössä. Se on paljon, kun muistaa että joka viides tolppa oli A-tolppa, joka vaati 2.5 x 1.5 m. kuopan ja runsaan kivetyksen. Työtä tehtiin peltola säästään. Niinpä tolppaa aina vedettiin kesällä pitkin sarkaojia ja viljapellolle jouduttaessa tolpat usein miesvoimalla kannettiin linjalle asti. Työ oli tuntityötä, eikä kesälomaa tunnettu. Väliaikoja saattoi joskus kuitenkin tulla.

Sama linjaporukka toimi myös korjausryhmänä. Linjavikaa joutui usein korjaamaan myös yöllä. Erkki Koskinen oli aina mukana vikaa etsimässä ja korjaamassa. Hänellä oli ihmeellinen kyky aavistaa mistä päin vika löytyy. Olipa Yhtiön linjapuolen esimies ins. Tuominenkin usein mukana linjavikoja korjaamassa, eikä hänkään kaihtanut omin käsin apuun tulemistä. Vikoja korjaamaankin mentiin aina pyörillä. Korjattava paikka voi yhtähyvin olla Mellilän Penninkulman tai Loimaan Pappisissa kuin Liedon Viikassa. Katkaisijoita ja välisyöttöjohtoja oli harvassa, joten vian sattuessa suuri piiri joutui aina pimeäksi. Sodan jälkeen viikapartiolle hommittiin jo autokyytiä ja viat saatiin linjojenkin parannuttua kuntoon nopeammin.

Linjatöissä oli monta vaaratekijää. Kyllästämättömät tolpat olivat varsinkin linjoja purettaessa arvaamattomia. Kertoopa Hovi kerran tullessa maahan kaatuvan tolpan mukana, josta seurasi vuoden vaivannut polvivamma. Arvi Riisto oli tunnettu pelkäämättömänä tolppamiehenä, joka yleensä selvitti vaikeimmat paikat. Porukka oli aina työmaalla ehdottoman raitis, eikä ollut vapaa-aikanaan humalassa. Erkki Koskista Hovi muistelee erittäin hyvänä esimiehenä, joka oli sekä asiallisen joustava että myös jämäpti.

Ajat ovat muuttuneet. Samoin työtavat ja materiaalit. On siirrytty autoihin, traktoreihin ja vinsseihin. On kuukausipalkat, viisipäiväinen työviikko ja kesälomat. Joka yöksi pääsee työmiehen kaukaisemmaltakin työmaalta kotiin omaan sänkyyn ja lämpimän ruuan ääreen. Kaikki tuntuu paljon paremmalta. Kun Hovi aikanaan lopetti linjatyöt, jatkoi hän yhtiön töissä mittarinluki-jana. Vaikka työ tuntui helpommalta kuin linjamiehenä, olisi sekin nykyisenä mopojen aikakautena paljon helpompaa.

Vähän säälien Kalle Hovi kuitenkin katsoo tallattuja peltola tänä koneiden aikakautena, ja menneitä muistellen hän kysyy: löytyneekö enää samanlaisia porukan yhteishenkeä ja aitoa työni-loa kuin vuosikymmeniä sitten.

Imatran linjan rakentajia.

SAIMME UUDEN DIAKONIN

UUDEEN DIAKONIN

Heli Kiviniemi

Milloin olet syntynyt?
Olen syntynyt vuonna 1956.

Mistä olet kotoisin?
Olen kotoisin Liedosta.

Miksi ryhdyit diakoniatyön virkaan?
Halusin työhön, jossa saisin auttaa toisia ihmisiä.

Mitä teet diakonia- ja nuorisotyön saralla?

Toimin päiväkerhon toiminnanohjaajana, pyhäkoulutyötä pitäisi aloittaa, partiota samon, rippikoululaisille ja nuorille tulisi aloittaa nuorteniltojen järjestäminen, kotikäyntityö, vanhusten kerhot, kehitysvammaisten kerhot, lähimmäispalvelukurssi ja kansainvälinen diakonia. Lisäksi minulla on vastaanotto diakoniatoimistossa arkisin.

Olet partiolainen – miten partiotyö käynnistyy Tarvasjoella?

Neljä partionjohtajaa on käynyt partiojohtajien peruskurssin ja antanut partiolupauksen. Vartionjohtajien peruskurssi on muuten pidetty, ainoastaan siitä puuttuu yksi vartionjohtajien koloilta, joka tullaan järjestämään vielä

marraskuun puolella. Sudenpentutoimintaa olen aloittelemassa ehkä vasta ensi vuoden alussa. Tervetuloa partioon -kurssi olisi tarkoitus pitää joskus tammikuun puolivälissä. Ensi vuoden puolella käynnistyvät myös vartioillat, järjestetään erilaisia retkiä ja leirejä.

Ensi vaikutelmia Tarvasjoelta?

Olen saanut erittäin myönteisen ensivaikutelman Tarvasjoelta. Kotiuduun tänne heti alusta lähtien.

Mistä sinut tavoittaa?

Minut tavoittaa yleensä maanantaita perjantaihin 9–10 diakoniatoimistosta. Puhelinnumero sinne on 767 319, joka on myös seurakuntatalolle ja asunnolleni. Minut voi tavoittaa myös seurakuntatalolta tai asunnoltani seurakuntatalon yläkerrasta. Tammikuussa muutetaan virka-asuntooni Myllymaahan.

Joulutervehdyksesi Tarvasjoen koteihin:

Haluan tervehtiä kaikkia tarvasjokelaisia näin lehden välityksellä ja toivottaa kaikille Jumalan siunaamaa joulun aikaa.

Kiitos!

Haastatteli pappi

JOULULAHJA LÄHETYSTYÖLLE

Tuo postissa saamasi keräyskotelo kirkkoon kuusen juurelle!

Kiitos!

laulamme yhdessä Toivo Luomalan kanssa kirkossa SU 14.12. KLO 19,

avustavat:

- jousisoittajat,
- nuorisokuoro,
- kirkkokuoro,

ohjelmat 5:– Suomen Lähetyseuran hyväksi.

Sodan uhkaa

Milloin maata on kohdannut suuri luonnonmullistus, tai jos sitä uhkaa vakava sisäpoliittinen kriisi, niin silloin näille alueille määrätään poikkeuslaki. Käytännössä se merkitsee sitä, että näillä alueilla tulee voimaan poikkeukselliset lait, asetukset ja määräykset.

Jos taas valtakunta joutuu sotaan, niin silloin määrätään maahan sotatilalaki ja se koskee aina koko valtakunnan aluetta. Niinpä kun Venäjä 1914 joutui, kuten sanotaan, ensimmäiseen maailmansotaan ja maahan julistettiin sotatilalaki, koski se myös Suomea. Maamehan kuului silloin suuriruhtinaskuntana Venäjän valtakuntaan.

Sotatilalaki antaa vallassaolijoille määräämättömän vallan ja rajoittamatomat valtuudet. Kansalaisille se taas asettaa vastaavanlaiset velvollisuudet. Näistä velvollisuuksista kerron kahdesta, jotka jo ovat unohtumassa: hevosten pakko-oton ja Helsingin puolustuksen pakkotyöt.

Läänintasolta annettiin kunnille määräykset niiden hevosten määrästä, jotka tuli toimittaa Turussa toimitettavaan maksulliseen pakko-ottoon. Paikkakunnalle määrättiin henkilöt, joiden tuli jakaa velvoite pitäjällä. Näiden henkilöiden "hevoshulluuden" takia syntyi pitäjällä pitkät jälkipuheet. Toimihenkilöiden näkemyksen mukaan pitäjän hevosaineksen laatutaso ja kunto korostuu, jos pitäjältä otettaisiinkin se määrä hevosia, mitä oli kehoitettu lähettämään

tarjolle. Niinpä he lähettivät Turkuun tarpeettoman paljon tarjokkaita. Isäntien mielipahan käsittää: eihän kukaan mielihyvin luovu tarvitsemastaan hevosesta, joka on usein itse kasvatettu, vähiten sen joutuessa sotaan.

Kuntaan tuli myös määräys, jolla velvoitettiin lähettämään määrätty määrä miehiä hevosten ja rattaiden kanssa Helsingin seudun puolustukseksi tehtäviin linnoitustöihin eli patteritöihin, joiksi niitä nimitettiin. Tämän velvoitteen välitön suorittaminen jäi kuitenkin lyhyeksi, kun kunnan onnistui antamiensa sitoumusten ja takuiden kautta siirtää työn varsinainen suorittaminen työpaikalla olleille yrittäjille. Työpaikalla käyneiden kertoman mukaan näissä töissä oli äärettömän suuret määrät, mitä kurjimmassa olosuhteissa eläviä, kastematoja, sammakoita ja pieniä nisäkkäitä syöviä kiinalaisia. Vaatevarastoaan he täydensivät hautausmailta kaulahuiveiksi ottamillaan seppelennauhoilla. Vastaa saattoikin tuolloin tiellä tallustella mies kaulaansa komea seppelennauha, jossa luki: Lepää rauhassa.

Milloin sotatilassa olevan valtion hallintoelimet toteavat aseellisen taistelutoiminnan olevan todennäköistä, he valtansa vahvistamiseksi määräävät alueen sotatoiminta-alueeksi. Näin he varautuvat ennakkotoimenpiteillään pahimpaan. Tällaisesta asiasta oli kai kysymys silloinkin, kun kerrotun sodan

aikana venäläiset asettivat Karinaisten kirkonseudulle kenttätukipatterin Tarvasjoen jokilaakson suuntaisiin asemiin. Toiminta-alueena oli tällöin vajaan kymmenen kilometrin etäisyydellä sijaitseva Tarvasjoen Eurankylässä ns. Nokan väljä. Tästä väljästä kulki sodankäynnille tärkeä huolto- ja kuljetustie Turusta Hämeenlinnaan. Tykistöllä haluttiin turvata tietä mahdollisesti uhkaava hyökkäys ja sen hallussa pito. Samaa asiaa ajoi se kirkossa annettu kuulutus, jolla määrättiin kaikki tien reuna-alueella olevat santakasat levitetäviksi tielle. Paikoitellen kun oli sellainen tapa, että talot talvella ajaessaan tieosuudelleen santaa purkivat kuormat tienreunalle kasoihin, josta ne vasta keväällä levitettiin tielle vähän ennen tie-syyniä. Nyt tällä kirkon kuulutuksella haluttiin varmistua siitä, että tie olisi tarvittaessa täysitehoisessa kunnossa.

Samanlainen ennakkotoimenpide mahdollisten sotatoimien varalta, oli se kun talojen omistajilta otettiin kirjallisia suostumuksia siitä, että he tarvittaessa luovuttavat huoneitaan sairaalataloja varten. Varattu huone nimettiin ja se oli tavallisesti talon suurin huone, sali. Huoneen tilavuus myös mitattiin. Sopimuksien tekeminen oli täysin vapaaehtoista. Asialle oltiin kuitenkin myönteisiä, mikä lähinnä johtui siitä, että sopimuksen tekijät uskoivat sen näkemys, jota heille oli hyvin voimakkaasti esitetty, että talon katolle asetettava Punaisen Ristin lippu suojaa sitä sodan tuhoilta.

Sota on ihmiskunnan suurin onnettomuus. Se tuhoaa äärettömät määrät ihmishenkiä ja hävittää taloudellisia arvoja. Sota aiheuttaa myös määrättömän määrän erilaisia huolto- ja järjestelytoi-

tä kansalaisille, eikä vähiten poliisikunnalle. Meillä Tarvasjoella tätä virkaa hoiti innokas virkavallan palvelija. "Minä Tarvasjoen poliisikonstaapeli Kustaa Nestor Laurila", hän aina virkatoimessa ollessaan vähän mahtipontisesti itsensä esitteli. Näitä virkatoimituksia suoritettiin usein koko Laurilan perheen voimalla, vaimon ja tyttären ollessa myös asiassa mukana.

Meidän kotiseutumme on ollut siinä suhteessa onnellisessa asemassa, ettemme ole viime sotien aikana joutuneet kokemaan sodan hävittävää tuhoa ja kauhuja. Tästä meidän tulee olla syvästi kiitollisia. Kiittäessämme meidän tulee muistaa, että keskuudessamme elää perheitä, jotka sodan takia ovat menettäneet kotinsa kaksi jopa kolmekin kertaa.

EI eli Erkki Isotalo

TARVASJOEN KUNNANVALTUUSTON

kokous pidetään Nuortentalo Tarvas-Hovissa keskiviikkona 17. 12. 1980 alkaen kello 13.00. Kokouksen asialista on nähtävänä kunnan ilmoitustaululla. Kokouksen tarkistettu pöytäkirja pidetään yleisesti nähtävänä kunnantoimistossa maanantaina 22. 12. 1980 kello 10-15.

Tarvasjoella 4. 12. 1980
PENTTI SATOPÄÄ
Kunnanvaltuuston puheenjohtaja

Eurokko 1980

Ennen kuin Eurokko 1980 alkoi, kilpailutoiminta kuitenkin kilpailuihin alkoi tulla eri-ikäisiä. Alkuun tulivat naisten ja vähitellen tulivat myös nuorille yli ja alle 15 vuotiaisiin. Eurokko 1980 järjestettiin koululaita ja myöhemmin ovat uudemmmille nappulakisat, ei varhaisnuorisolle järjestetty, eivät pitäjässämme, vaan potkukelkkakilpailu Hinkan toimiessa opettajien luokan pojille lausui kilpailut. Matka alkoi tulla. Maantielle tullessa Turkuun odin ja kuljettiin kuvassa.

vin vähäpätöisenä asiana, enkä kirjoittassani tiedä hyväksytäänkö se Tarvas-lehteen. Kerrotun ei kuitenkaan tarvitse olla niin vähäpätöinen kuin mitä se näyttää. Kerrotaanhan siinä varhaisnuorisoin kilpailutoiminnan alkamisesta Tarvasjoella ja sen alkuunpanijasta. Näin se lehden kautta siirtyy kirjoitettuun historiaan. Usein tällaiset pienet asiat saavat paljon läheisemmän tilan mielissämme, kuin eri alojen hienosti kirjoitetut pöytäkirjat ja vuosikertomukset. Niitä ei lueta eikä säilytetä sellaisella mielenkiinnolla kuin Tarvas-lehteä, joita eräät kertovat lukeneensa useaan kertaan ja säilyttävänsä tulevaisuuteen. Näen pitäjäläisten löytäneen toisensa tämän lehden palstoilla ja toivoisinkin, ettei sen tule-

kuksen, kun kilpailun alkoi tulla eri-ikäisiä sarjoja. Alkuun tulivat naisten ja nuorten sarjat. Vähitellen tulivat myös sarjat varhaisnuorisolle yli ja alle 15 vuotiaalle. Sen jälkeen järjestettiin koulu-laishiihtokilpailut ja myöhemmin ovat tulleet vielä nuoremmille nappulakisat.

Ensimmäiset varhaisnuorisolle järjestetyt "vauhtikisat," eivät pitäjässämme olleet hiihtoa, vaan potkukelkkakilpailut. Anselmi Hinkan toimiessa opettajana Euran koululla vuosisatamme ensimmäisellä vuosikymmenellä, oli hänellä tapana järjestää koulun kolmannen ja neljännen luokan pojille lausiaisena tällaiset kilpailut. Matka alkoi koulun pihasta. Maantielle tullessa käännettiin Turkuun päin ja kuljettiin ohj Knaapin talon aina Kuivion ahteenpääle asti, josta käännettiin takaisin. Käydessämme seuraamassa kilpailun kehitystä voimme todeta, ettei kysymys ollut leikistä, vaan kilpailu oli totisinta totta. Ainakin karkisijojen tavoittelijat olivat varustautuneet mahdollisimman hyvin. Heillä oli mm. jääken-

Aino Tapani kansanopiston aikaisessa kuvassa.

Ko myös tulti Tarvasjoen meijerille, meille ruvettii soittelemmaa asuntoa. Meitä tarjottii johokii talloo, mistä kysyttii, et tulenks mie ja hevonen talon töihe. Mie sanoin, ettei kumpanenkaa tule. Sit me aloin pelätä, ettei myö päässä mihikää. Onneks Scharlinit ottii Ojarintaa, vaikkei meist olt mittää hyötty. Siel ol sillo aika vähä vettä, ja sen takkee mein piti taas etsii uutta majoipaikkaa.

Mie pyrin Lieonperän Tapanille. Mut siel sanottii, ettei hyö enää ota. Ei se olt ihme, ko heil ol jo kaks perettä majoitettu. Heiät määrättii kuitekkii ottamaan viel meiat.

Tarvas-lehteen. Kerrotun ei kuitenkaan tarvitse olla niin vähäpätöinen kuin mitä se näyttää. Kerrotaanhan siinä varhaisnuorisoin kilpailutoiminnan alkamisesta Tarvasjoella ja sen alkuunpanijasta. Näin se lehden kautta siirtyy kirjoitettuun historiaan. Usein tällaiset pienet asiat saavat paljon läheisemmän tilan mielissämme, kuin eri alojen hienosti kirjoitetut pöytäkirjat ja vuosikertomukset. Niitä ei lueta eikä säilytetä sellaisella mielenkiinnolla kuin Tarvas-lehteä, joita eräät kertovat lukeneensa useaan kertaan ja säilyttävänsä tulevaisuuteen. Näen pitäjäläisten löytäneen toisensa tämän lehden palstoilla ja toivoisinkin, ettei sen tulevaisuus sammuisi pieniin rahoitusvaikeuksiin. Jos näin kävisi, haudattaisiin lupaavasti alkanut menneiden vuosikymmenien toimintojen esille tulo pitäjässämme ja kuolettettaisiin nuorisamme herännyt mielenkiinto pitäjämme ja sen historiaa kohtaan.

EI

Lieonperäs ei oo nyt yhtää kauppa. Sillo ol mukava käyvä Virtasen kaupas. Sielt lapsetkii ostiit Pinimintii. Ei sillo muita karamellii oltkaa.

Syksy syntyy sit Timo. Emäntä ja isäntä lupasiit ruveta kummiiks. Miulle jäi ristiäisist jotenkii semmonen muisto, ei se ol nätti juhla, vaik elämä ol sillo viel väliaikasen tuntusta. Oikeen kaunis muisto miulle jäi myöskii meidän yhteisest joulust Tapanin vääen kans. Mie panin Oskulle pukin konttii virskirjan ja Ainalle puol tusinaa kahvikuppii. Hyö olliit näist pienist lahjoist niin kiitollissii ja ilosii ko lapset. Aina itki ilost nii ettei siint meinant tulla loppuu. Liikuttavaa ol sillokkii, ko tul kevät ja myö muutettii Tapanilt pois Lahtee.

Oskarin hautajaisis Aina kysy, et tuutha sie vissii minnuukii hautaa saatamaa.

Helmi Tikka

Oskari ja Aina Tapanil ol kamalan paljo työtä. Onneks mie en olt enää väsynt ja jaksoin vähä auttaa. Myö oltii paljo yhes joka päivä. Miulle jäi mielee se, et mie olin Oskun kans saunaskii. Mie en olt tottunt siihe, et koko talon väki käyp sekasii saunas. Välist myö kylvettii Paltan saunas, ja siel olkii lämpymät lölylt.

Tarvasjoen Työväenyhdistys 75 vuotta

Ensi vuonna tulee kuluneeksi 75 vuotta Tarvasjoen Työväenyhdistyksen perustamisesta. Turun Päivälehdessä edeltäjään Sosialisti-lehteen kirjoittamassaan 25-vuotishistoriikissa, nykyisin Tarvasjoen vanhustentalossa eläkepäiviään viettävä Suoma Ranta, kertoo yhdistyksen alkuaajoista seuraavasti:

"Vuoden 1905 suurlakko antoi voimakkaan herätteen Suomen työväenliikkeelle. Varsinkin maaseudulle perustettiin suurlakon jälkeisinä vuosina satoja työväenyhdistyksiä. Kun esim. v. 1904 oli yhdistyksiä noin satakunta, oli niitä v. 1906 lopulla hyvän joukon yli 900. Yhteinen jäsenmäärä niissä nousi lähelle sataatuhatta. Torppariväki maaseudulla alkoi osoittamaan oikeutettua tyytymättömyyttään senaikuista sortojärjestelmää vastaan. Tätä osoittaa mm. yleinen maatakasittävää torpparien kokous Tampereella v. 1906, joka mittasuhteiltaan oli valtava.

Tänä innostuksen aikakautena alkoi toimintansa myöskin otsikossa mainittu yhdistys, jonka alkuvuosien toimintaa ja olemassaoloa on aikomukseni pääpiirteissään alempana selostaa.

Tarvasjoen Työväenyhdistyksen perustava kokous pidettiin kesällä 1906 Euran kylässä Oskari Syrjälän luona. Perustajajäsenet olivat N. Ranta, Aug. Kalliola, K. Ollinen, K. Tamminen, J. Hellström, J. Lehtinen ja O. Haaparanta, joista viimeksimainittu toimi puheenjohtajana ja Hellström sihteerinä. Yhdistyksen toiminta rajoittuikin alkuaikoina vain kokousten pittoon, joita enimmäkseen pidettiin Juvan Hovilla ja Tylilän Prusilassa. Vähän myöhemmin yritettiin jo järjestää iltamia ja arpa-jaia. Suomen Työläisliittoon liittyi yhdistys heinäkuun 2 p:nä 1907, sekä rekisteröitiin heinäkuun 25 p:nä samana vuonna.

Oli luonnollista, että yhdistys pian huomasi toimintansa vajavuuden ja hankaluuden vuokrahuoneissa, ilman omaa huoneistoa. Varat ja sopivan tontin ostoa haittaavat tekijät vaikuttivat kuitenkin sen, että vasta maalisk. 4 p:nä

1911 tehdyllä kauppakirjalla osti yhdistys mv. O. Lähteenmäeltä Euran kylästä Vuorilinna-nimisen, noin 29 aarin suuruisen maa-alueen 250 mk. kauppahinnasta.

Yhdistyksen talon rakennustyöt alettiin heti seuraavana kesänä. Rakennusaineiksi ostettiin mv. Kätylältä vanha riihirakennus, mikä talkoovoimin vedettiin rakennuspaikalle. Tässä yhteydessä voidaan mainita, että mv A. Nisilä huomattavasti avusti yhdistystä tässä kaupassa, lainaamalla mm. rahaa. Rakennuksen perustyöt valmisti kivi-miehet J. Saarinen ja N. Ranta, sekä rakennustyöt vesikattoon asti K. Laine, J. Aalto ja K. Nummila. Nämä työt suoritettiin palkkatöinä, mutta talo ei tällöin ollut vielä läheskään köyhtökunnossa. Suurin osa talon valmistustöistä suoritettiin talkoovoimin, johon erittäin osallistivat: J. Aalto, Fr. Hovi, A. Kalliola, K. Kujanpää, K. ja O. Mäkipää, J. Rannikko, L. Vesa, O. Syrjälä, J. Haapasalo ja E. Järvinen. = Talon piirustukset oli laatinut rakennusmestari August Lietonen.

Yhdistyksen toiminta ennen kansalaissotaa vilkastui, jolloin esim. yhdistyksen näytelmäseura kokoontui säännöllisesti ja valmisti monia näytelmiä. Vuotuinen jäsenmäärä oli 20–30 välillä, nouden 1916–17 yli sadan.

Kuten muuallakin maassamme oli yhdistyksemme toiminta kansalaissodan aikana ja pitkän ajan jälkeenkin päin tykkäänään pysähdyksissä. Jäsenet melkein poikkeuksetta joutuivat sodan pyörteisiin, sekä sitä seuranneisiin julmiin jälkiselvityksiin, monen sieltä hengissä palaamatta. Tällätavoin yhdistyksestämme poistuneita olivat: A. Heinonen, V. Hovi, V. Kujanpää, N. Nummila, K. Saarinen, N. Vuorinen, H. Vuorinen, J. Aalto, A. Helenius, N. Lity, ja O. Syrjälä. Aineellisia tappioita kärsi yhdistyksemme myöskin tänä aikana, joskin vähemmässä määrin.

Toiminta yhdistyksessä jälkeen kansalaissodan on ollut yleensä samanlaista kuin sen edelläkin, toisinaan vilkkaampaa, välillä hiljaisempaa riippuen

Tarvasjoen Työväentalo Vuorilinna ja vappukulkue 1917.

Turku-matkalla otettu nuoruudenkuva Suoma Rannasta.

useimmiten toimihenkilöiden kyvyistä ja innostuksesta tehtävänsä. Varsinaisten yhdistyksen kokousten lisäksi on järjestetty mm. keskustelukokouksia silmällä pitäen osanottajien harjoitusta kokoustekniikkaan ja ajatustenvaihtoon eri kysymyksistä. Iltamia on toimeenpantu vuosittain n. 5, ollen ne yleisökannatukseen ja ohjelmaansa nähden tyydyttäviä. Suuremmista juhlista mainittakoon mm. vappu- ja kesäjuhlat 1920, työnjuhlat 1924 ja 25-v. juhlat 1932.

Yhdistyksen taloa on korjattu monet kerrat. Sähkövalon talo sai 1922. Yhdistyksen jäsenmäärä on vaihdellut 20–65. Yhdistyksen puheenjohtajina toimivat ennen kansalaissotaa O. Haaparanta, Fr. Säteri, Fr. Hovi ja J. Aalto, viimeksi mainittu 8 vuotta. Jälkeen sodan ovat toimineet puheenjohtajina N. Sola 1919, O. Koskenheimo 1920, O. Kalliola 1921–27, J. Helenius 1928–30 sekä V. Virta 1931–39.

Siinä vaatimattomassa asemassa, jossa yhdistyksemme on ja toimii, ei sitä tietenkään voi verrata elinvoimaisiin ja jäsenrikkaisiin yhdistyksiin maassamme. Pieneksi ei kuitenkaan voi arvioida sitä vaikutusta, jota yhdistyksemme on välillisesti esim. kunnalliselämässä tehnyt työväen hyväksi."

Näin siis kirjoitti Suoma Ranta, ollessaan yhdistyksen sihteerinä lähes 50 vuotta sitten. Sodan hiljaiselon jälkeen työväenyhdistyksen toiminta vilkastui huomattavasti. Kunnostetussa ja laajennetussa talossa oli monenlaista toimintaa mm. hyvin onnistunut tanssi-iltojen kausi. Tarvas-Hovin valmistuttua kaikki pitäjän toiminnat kuitenkin keskittyivät sinne. Näin työväenyhdistyksen katsoi parhaaksi vuokrata talonsa puutyörytyskäyttöön.

Vihtori Virran jälkeen toimi puheenjohtajana Arvo Numminen 1939–45, Kaino Kalliola 1945–46, Arvo Numminen 1947–49, Erkki Kalliola 1950–52, Kaino Nummila 1952–54, Leo Tovio 1955–60, Kaino Kalliola 1960–79. Nykyisin toimii johtokunnan puheenjohtajana Tapio Rekikoski, sihteerinä Johannes Sonne sekä muina jäseninä Kaino Kalliola, Reino Hovi, Viljo Jussila ja Leo Tovio.

Vanhoja pöytäkirjoja selatessa löytyi vielä eräs mielenkiintoinen asia. Ne kertoivat, että Tarvasjoellekin on 1938 perustettu TUL:n alainen urheiluseura nimeltään Tarvasjoen Tarmo. Pian alkanut sota on kuitenkin sammuttanut alkuunsa yhdistyksen toiminnan, eikä sitä myöhemminkään ole herätetty henkiin.

Ajatuksiani Tarvasjoen liikuntatoiminnasta

Tarvasjoen liikuntatoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Jos vapaaehtoisia töitä ei olisi, olisivat liikuntapaikat pian Tarvashovin salin ja uimahallin varassa.

Uusi liikuntalaki sanoo, että yhteiskunta hoitaa olosuhteet, ja järjestöt liikuttamisen.

Toivottavasti tulevaisuudessa päästään siihen tilanteeseen, että kunta voisi tarjota järjestöille olosuhteet ja järjestöt voisivat keskittyä pelkän toiminnan järjestämiseen.

URHEILULAUTAKUNTA, LIKUNTALAUTAKUNTA

Tarvasjoen kunnan urheilulautakunta muuttui 13. 11. 1980 lukien liikuntalautakunnaksi. Tällöin lautakunnalle hyväksyttiin uusi johtosääntö, jossa määritellään lautakunnan toimialasta, kokoonpanosta, tehtävistä ja viranhaltijoista.

Onko nimenmuutoksella sitten mitään vaikutuksia kunnan urheiluelämään?

Uuden lautakunnan toimialaa määriteltäessä on johtosäännössä maininnat liikuntatoiminnan suunnittelusta, kehittämisestä ja liikuntatoiminnan tukemisesta. Vanhan urheilulautakunnan tehtävät olivat suunnilleen samoja, joten näiltä osin muutoksia ei ole kovin paljon.

Suurimpana etuna kunnan liikuntatoiminnalle näkisin lautakunnan työn muuttumisen lainsuojaiseksi. Tähän mennessä on ollut helppoa unohtaa 'lainsuojattomat' ja terveet nuoret, ja suunnata määrärahoja muihin tärkeisiin.

LIKUNTAPAICOISTA

Liikuntalaki on selkiinnyttänyt tilan-

netta tältäkin osalta. Nyt on olemassa laki ja asetus ja lisäksi huvivero meni pois, joten taloudellisessa asemassa on luvassa lisää varmuutta. Kunnan alueella on kaikki perusliikuntapaikat kunnossa. Molemmille kentille tarvitaan kuitenkin liikuntatuntien pitämisen helpottamiseksi yleisurheilun suorituspäikat. Korkeus- ja pituushyppypaikka ja kenttien laitaan kolmiratainen sadanmetrin juoksurata.

Koulujen pihoilta olisi tulevaisuudessa lisäksi syytä hankkia kiipeily-voimistelutelineet. Tutkimusten mukaan näitä 'liikuntapaikkoja' käytetään kaikista ahkerimmin. Ala-asteen oppilaat vielä käyttävät tämän tyyppisiä telineitä ilman ohjausta, ja vahvistavat näin itseään monipuolisesti, rakentavat itselleen monipuolista perustaa.

Liedonperän palloilualue tarvitsee ainoastaan pienen kunnostuksen ja säännöllisen hoidon kesäisin.

Jääkiekkokentälle on luvassa parannuksia vuonna 1982, jolloin liikuntapaikkojen rakentamishankkeiden inventointilomakkeen mukaan tenniskentän rakentaminen kuntaan aloitetaan. Tällöin saadaan kaksi asiaa samalla kertaa kuntoon. Saadaan tenniskenttä, jolle varmasti löytyy jatkuvaa käyttöä, ja lisäksi jääkiekkokaukalon pohja taiseksi, jonka ansiosta kausi jääkiekossa pitenee, ja ennen kaikkea säästetään valtava määrä jäädytystyössä.

Tilanne liikuntatilojen ja alueiden kohdalla on siinä mielessä Tarvasjoella hyvä, ettei meidän tarvitse mennä mukaan siihen rakentamisvimmaan, joka tällä hetkellä tuntuu joka puolella olevan käynnissä. Edellä mainittujen pienten parannuksien avulla saadaan kunnan liikuntapaikat hyvään kuntoon, ja samanaikaisesti voidaan kuitenkin lisätä rahaa itse toiminnalle.

LIKUNTATOIMINTAA JÄRJESTÄVÄT YHDISTYKSET

Liikuntalain mukaan seurojen tehtävänä on pääasiallisesti toiminnan järjestäminen, liikuntalautakunnan keskitetyssä olosuhteiden luomiseen. Lain mukaan liikuntalautakunnan järjestämän toiminnan tulisi kohdistua sellaisiin henkilöihin, jotka eivät osallistu seurojen toimintaan. Esimerkkiryhminä lapset ja vanhukset.

Taru., Tarvasjoen oma urheiluseura. On onni paikkakunnalle, että on vain yksi seura näin pienessä kunnassa. Voimat voidaan yhdistää, päällekkäisyyksiltä välttytään ja turhat erimielisyydet eivät häiritse toimintaa, ajetaan vain eteenpäin urheilun asiaa. Ei tarvitse kilpaila kunnan jakamista määrärahoista toiminnan laadulla, määrällä ja mikä on ollut toiminnan yhteiskunnallinen merkitys.

Seuran neljä jaostoa kilpailevat terveellä pohjalla nuorista harrastajista.

Kaikki eivät pelaa palloa tai holkkaa, siksi on mielestäni mainittava Tarvasjoen nuorisoseuran tanhutoiminta, kun puhutaan liikuntatoiminnasta Tarvasjoella. Liikunnan ja terveen yhdessäolon sekoitus, tanhut, jota voi harrastaa nuoret ja vanhat.

NELJÄ JAOSTOA

Fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti terveitä kansalaisiahan meidän kaikkien toivotaan olevan. Hyvin ohjatussa urheilutoiminnassa kiinnitetään huomiota kaikkiin edellämainittuihin kohtiin. Lisäksi urheiluseuran tarkoituksena on tarjota jäsenilleen monipuolisia ja laadukkaita liikuntapalveluja niin, että mahdollisimman monella olisi tilaisuus harjoittaa tarpeitaan ja edelly-

tyksiään vastaavaa liikuntaa. Tämän vuoksi on mielestäni tarpeellista olla mahdollisuus harrastaa palloilua, yleisurheilua, hiihtoa ja suunnistusta.

Jos tavoitteena olisi vahvojen joukkueiden rakentaminen, kilpa- ja huippu-urheilijoiden tuottaminen, olisi syytä silloin keskittyä koko pitäjän voimin pelkästään yhteen lajiin. Olisi syytä realistisesti katsoa olosuhteet harrastaa lajia ja tutkia väestöpohjan tuomat rajoitukset, ja näiden tietojen pohjalta tehdä ratkaisut.

Tällä hetkellä tilanne on kuitenkin hyvä, kun on mahdollisuus harrastaa useita lajeja. Voidaan myös kysyä, kumpi on parempi, muutama huippu vai sata miestä palloilee eri joukkueissa?

TARVASHOVI

Kunnan liikuntatoiminnan keskuksena ovat Tarvashovin monipuoliset tilat.

Palloilusal, voimailutila ja uimahalli. Tilat ovat valmiina, ainoastaan välineitä puuttuu. Kunnan välineiden hankkiminen voimailusaliin olisi lyhyellä tähtäyksellä tarpeellista.

Hyvää voimailutilaa voivat käyttää hyväkseen kaikkien urheilulajien harrastajat.

Palloilusal ja uimahalli ovat tällä hetkellä mielestäni hyvinä tiloina vajaa-käytössä liikuntatoiminnan osalta.

Uintiurheilu, myös kilpailutoimintaan tähtäävä harjoittelu sopivat Tarvasjoelle.

Palloilusal ei vaadi muutoksia, ei lisää kustannuksia. Lentopallo ja yksilölajina esimerkiksi sulkapallo ovat pienille paikkakunnille sopivia palloilulajeja.

Tulevaisuudessa toiminnan suuntaaminen Tarvashovissa oleviin tiloihin tuo parhaat tulokset ja saavutukset niin kunto- kilpa- kuin huippu-urheilussa-kin.

MA.